MATERIAŁY DYDAKTYCZNE

Odcinek 16: Węgry

Tematyka

Program dotyczy historycznych i kulturowych uwarunkowań wpływających na obecną sytuację i politykę Węgier na arenie międzynarodowej. W programie poruszane zostają między innymi zagadnienia tożsamości węgierskiej, budowania i rozwoju państwowości, relacji polsko-węgierskich oraz aktualnej „specyficznej" koncepcji polityki zagranicznej.

!

Wykorzystaj w przygotowaniu swoich wykładów lub lekcji szkolnych poniższe propozycje oraz program:

- cały odcinek: https://youtu.be/glmAXBu1HGU
- zwiastun programu: https://youtu.be/VL2K58brMyA

Zagadnienia wstępne

1. Sugeruje się rozpoczęcie bloku zajęć od studiowania map historycznych pokazujących rozwój terytorialny państwa węgierskiego. Pomocne okazać mogą się mapy, na których zaznaczone są grupy etniczne.
2. Następnie zaleca się dokonanie syntetycznego wprowadzenie dotyczącego historycznego rozwoju Węgier z naciskiem na najważniejsze wydarzenia jak chociażby powstanie królestwa, bitwa pod Mochaczem i jej konsekwencje, Powstanie Węgierskie 1848, Unia z Austrią i powstanie Austro-Węgier, rozczłonkowanie ziem po Traktacie Trianon 1920, Powstanie Węgierskie 1956.
3. Wolna dyskusja na temat stereotypów funkcjonujących odnośnie Węgier oraz obecnego postrzegania tego kraju.
4. Dyskusja na temat znaczenia Węgier dla regionu Europy Środkowo-Wschodniej.

MATERIAŁY DYDAKTYCZNE

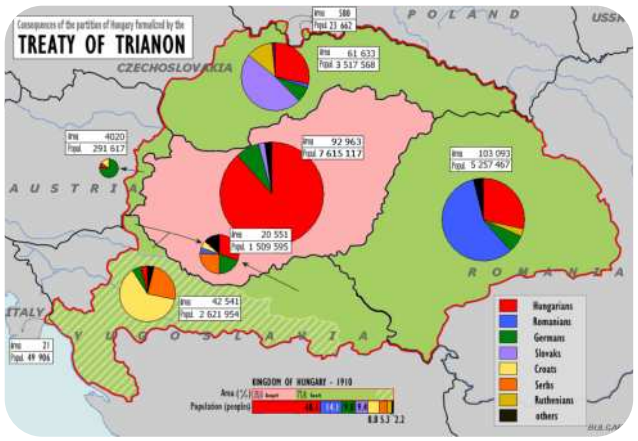
Odcinek 16: Węgry

Część 1/3:
Własna ścieżka Węgier

Emisja pierwszej części programu: **(0:00–16:04)**

[1] Presidente da República Jair Bolsonaro cumprimenta o Primeiro-Ministro da Hungria, Viktor Mihály Orbán

[2] Podział terenów węgierskich według traktatu w Trianon. Wykresy składu etnicznego ziem, aut. CoolKoon

Zagadnienia do dyskusji i pytania:

1. Jakie powiedzenie przez lata kształtowało wzajemne relacje polsko-węgierskie?
2. Jakie może być uzasadnienie dla wstrzemięźliwej, a w dużej mierze prorosyjskiej postawy Węgier, w przypadku wojny w Ukrainie?
3. Na czym może polegać unikatowość współczesnych Węgier, jeśli chodzi o miejsce na arenie międzynarodowej?
4. Zdjęcie po prawej stronie przedstawia współczesnego węgierskiego polityka. Kto to?
5. Jakie znaczenie dla współczesnej postawy Węgier mogą mieć resentymenty historyczne i terytorialne oraz czego dotyczyć może potencjalnie rewizjonistyczna postawa Węgier?
6. Jak można oceniać geograficzne położenie Węgier z punktu widzenia polityki międzynarodowej? Czy brak dostępu do morza ma znaczenie?
7. Na czym polega w przypadku Węgier tzw. Trauma Trianon?
8. Jakie obszary zostały utracone przez Węgry po I wojnie światowej?

MATERIAŁY DYDAKTYCZNE

Odcinek 16: Węgry

9. Jakie były losy Transylwanii, zamieszkałej w dużej mierze przez Węgrów po I wojnie oraz podczas II wojny światowej?
10. Gdzie leżą tzw. Górne Węgry i do jakiego państwa obecnie ten obszar należy?
11. Jak można odnieść do sytuacji węgierskiej koncepcję prawa narodów Pawła Włodkowica?
12. Jak można interpretować zapis programowy partii Fidesz o „solidarności z ludami środkowoeuropejskiej części kontynentu”?
13. Skąd przybyli Węgrzy do Europy? Jakie znaczenie dla obecnej tożsamości i polityki ma ich pochodzenie?
14. Jakie ludy i obszary etniczne podbili Węgrzy przybywając do Europy? Jak wyglądała kwestia relacji Węgrów do Słowian, którzy zamieszkiwali tereny państwa węgierskiego?
15. Jakie punkty wspólne można odnaleźć w tożsamości szlachty węgierskiej i polskiej? Jak się to ma do idei słowiańskości?

[3]

Węgierski Turul na zamku w Użhorodzie, aut. Varga Attila

Część 2/3:

Węgry w Europie Środkowej

Emisja drugiej części programu:
(16:05–30:54)

Zagadnienia do dyskusji i pytania:

1. Zdjęcia obok przedstawiają istotny dla Węgier symbol. Co to?

[4]

Bird of Turul, near the City of Tatabánya in Hungary, autor: Gajárszki László

MATERIAŁY DYDAKTYCZNE

Odcinek 16: Węgry

2. Zdjęcie obok przedstawia ważną dla Węgrów relikwię. Co to i kim była osoba, z którą relikwia ta się wiąże?

3. W czym przejawiały się dobre relacje polsko-węgierskie od czasów średniowiecza?

4. Obraz obok przedstawia węgierską królewnę, która poślubiła polskiego władcę. Kto to i z kim wzięła ślub?

5. Jaki obszar był, pomimo ogólnie dobrych stosunków, obszarem rywalizacji polsko-węgierskiej w średniowieczu?

6. Co jest zasadniczą kością niezgody pomiędzy Węgrami a Ukrainą? Dlaczego sytuacja zaognia się ostatnimi laty?

7. Rycina poniżej przedstawia bardzo istotną dla historii Węgier postać. Kto to? Kim był i jakie miał znaczenie dla kształtowania się węgierskiej tożsamości?

8. Jakie znaczenie dla ówczesnej polityki miał fakt, że i Polska i Węgry płaciły tzw. Świętopietrze?

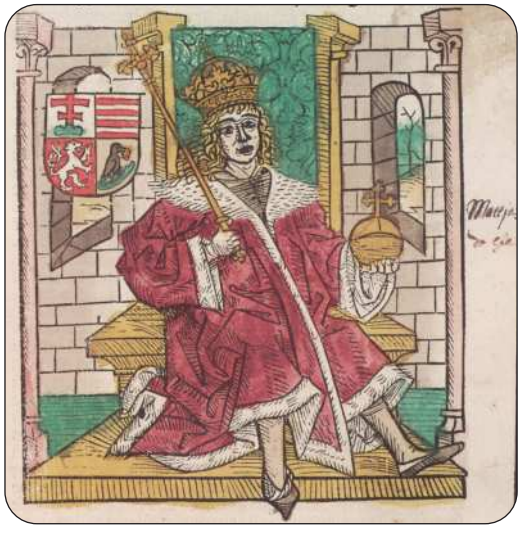
[5]

Święta prawica Stefana I, relikwia narodowa Węgrów

[6] Święta Kinga

[7] Maciej Korwin

MATERIAŁY DYDAKTYCZNE

Odcinek 16: Węgry

Część 3/3:
Węgry liderem

Emisja trzeciej części programu: **(30:55–47:05)**

Zagadnienia do dyskusji i pytania:

1. Kim był Andrzej II (przedstawiony obok na mozaice)?
2. Co to było i jakie znaczenie miała tzw. Złota Bulla Andrzeja II? Jakie były jej dalekosiężne skutki również w Polsce?
3. Jaka była geneza tzw. Przywileju koszyckiego?
4. Jak była pozycja szlachty w dawnych Węgrzech i jakie to ma znaczenie dla obecnej tożsamości węgierskiej?
5. Jak wspólne doświadczenia kulturowe mogą wpłynąć na rozwój relacji polsko-węgierskich w najbliższej przyszłości?
6. W przypadku jakich wydarzeń Węgry były liderami jeśli chodzi o walkę o obronę kultury europejskiej (przeciw ekspansji tureckiej)? Z jakim skutkiem?
7. Obraz poniżej przedstawia przegraną przez Węgrów bitwę stoczoną w XVI wieku. Co to za bitwa i jakie miała znaczenie dla Węgier?

[8] Mozaika przedstawiająca Andrzeja II Węgierskiego, Wartburg, aut. Wolfgang Sauber

[9] Złota Bulla 1222

[10] Bertalan Székely, „Bitwa pod Mohaczem 1526”

8. Jak na sytuację Węgier wpływały ruchy narodowościowe XIX wieku, mające swoją kulminację w Wiośnie Ludów?
9. Czy Wielkie Węgry, które rozpadły się po Trianon mają kiedykolwiek szansę na odrodzenie?
10. Jaka była geneza połączenia się Węgier a Austrią w XIX wieku i powstania monarchii Austro-Węgier?
11. Co dało Węgrom połącznie z Austrią?
12. Kiedy w historii węgierskiej mieliśmy do czynienia z interwencjami rosyjskimi, które miały na celu stłamszenie rozwoju Węgier?

Podsumowanie

1. Słownik postaci i terminów:

   Traktat w Trianon – traktat pokojowy podpisany po zakończeniu I wojny światowej pomiędzy przegranymi Węgrami a zwycięskimi mocarstwami Ententy. W wyniku bardzo niekorzystnego dla Węgier traktatu, w wyniku zmiany granic, państwo to utraciło około 60% liczby ludności (która znalazła się w granicach innych państw) oraz ponad 70% terytorium. Co więcej, poza granicami znalazło się 3.5 miliona etnicznych Węgrów, głównie na Słowacji i w Rumunii. Dodatkowo, oprócz zmian terytorialnych wprowadzono znaczne ograniczenia w dziedzinie ewentualnej militaryzacji Węgier oraz rozbudowy infrastruktury.

   Viktor Orban – węgierski polityk mający kluczowy wpływ na politykę Węgier w ostatnich latach. Związany z partią Fidesz, której był przewodniczącym w latach 1993-2000 oraz od 2003 do chwili obecnej. Z ramienia Fideszu pełniący funkcję premiera Węgier w latach 1998-2002 oraz od 2010 roku.

   Scytowie – ludy koczownicze zamieszkujące tereny Azji Środkowej. Uważa się, że mogą być jednymi z praprzodków Węgrów.

Sarmaci – ludy koczowniczo-pasterskie wywodzące się z terenów Bliskiego Wschodu i terenów Iranu. W polskiej historiozofii łączeni często z korzeniami polskiej szlachty.

Święta Kinga – żyjąca w XIII wieku węgierska królewna (córka króla Węgier Beli IV) żona polskiego władcy Bolesława Wstydliwego. Po śmierci męża wstąpiła do zakonu klarysek. Kanonizowana w 1999 roku.

Turul – mityczny ptak, który podobnie jak orzeł w przypadku polskim, miał doprowadzić Węgrów do miejsca osiedlenia i założenia państwa.

Maciej Korwin – król rządzący na Węgrzech w latach 1458-1490. W okresie panowania dążył do umacniania państwowości węgierskiej i uniezależniania się od dynastii europejskich. Prowadził aktywną politykę zagraniczną, próbując między innymi opanować tron czeski. W polityce wewnętrznej wprowadził wiele reform poprawiających funkcjonowanie państwa, między innymi w zakresie wojskowości, systemu monetarnego czy też umocnienia władzy centralnej.

Stefan I Święty – władca Węgier z dynastii Arpadów rządzący w X/XI wieku, który dokonał praktycznie zjednoczenia i scalenia państwa. Pierwszy król Węgier. Koronowany w 1001 roku. Kanonizowany w 1083 roku i uznawany za patrona Węgier.

Złota Bulla 1222 – wydany przez króla Węgier Andrzeja II dokument przyznający szlachcie węgierskiej przywileje (między innymi nietykalność osobistą, majątkową, wolność od podatków, władzę sądowniczą nad chłopami), które wcześniej przysługiwały jedynie magnatom.

Kurucowie – w tradycji węgierskiej mianem tym określani byli bojownicy i zwolennicy walki o narodowy charakter państwa, występujący przeciw wpływom obcych dynastii. Nazwa wywodzi się z XVI wieku i wiązana jest ze słowem krucjata, gdyż pierwotnie zrywy miały charakter walk przeciw Imperium Ottomańskiemu. Termin zaczął być powszechnie używany w XVII wieku dla określenia bojowników walczących przeciw wpływom habsburskim.

Bitwa pod Mochaczem – bitwa mająca miejsce w 1526 roku, w wyniku której wojska węgierskie dowodzone przez Ludwika II Jagiellończyka zostały całkowicie rozbite przez wielokrotnie liczebniejsze wojska osmańskie dowodzone przez Sulejmana Wspaniałego. Podczas bitwy życie stracił węgierski król a w perspektywie kilkunastu następnych lat, co było następstwem przegranej, terytorium Węgier uległo rozczłonkowaniu pomiędzy wpływy tureckie i habsburskie.

Bitwa pod Segesvárem – bitwa mająca miejsce w 1849 r. pomiędzy powstańcami węgierskimi dowodzonymi przez Józefa Bema, a tłumiącymi powstanie oddziałami rosyjskimi. Powstańcy węgierscy przegrali bitwę ponosząc przy tym dotkliwe straty osobowe.

2. Cele dydaktyczne:

- Poszerzenie wiedzy dotyczącej historii Węgier (odniesienie do PRK P6S_WG)
- Uświadomienie jaki wpływ na współczesną politykę Węgier mają czynniki historyczne (odniesienie do PRK P6S_WK)
- Rozwinięcie umiejętności analitycznych dotyczących wpływu tożsamości narodowej na politykę (odniesienie do PRK P6S_UW)

3. Zalecana literatura:

S.A. Sroka, *Historia Węgier do 1526 roku w zarysie*, Homini, 2000

I. Romsics, *Historia Węgier*, Media Rodzina, 2018

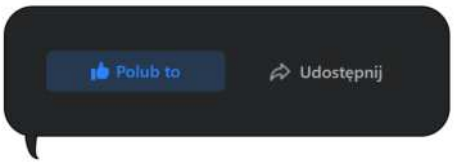
T. Kopys, *Polityka obrony mniejszości narodowych i polityka zagraniczna Węgier. Casus Karty Węgra w stosunkach węgiersko-słowackich i węgiersko-rumuńskich*, Środkowoeuropejskie Studia Polityczne nr 1 (2012)

A. Sadecki, *Długi Cień Trianon: Węgierskie Zmagania z Przeszłością*, OSW, 2020

MATERIAŁY DYDAKTYCZNE

Odcinek 16: Węgry

Korzystając z materiałów, nie zapomnij o subskrypcji kanału „**Historia dzieje się!**” na Youtube:
https://www.youtube.com/@historiadziejesie2380
(obok przycisku „subskrybuj” naciśnij też dzwoneczek, by dostawać informacje o nowych odcinkach)

Prosimy – zalajkuj profil Facebookowy „**Historia dzieje się!**” i daj znać innym, jeśli program Ci się podobał (udostępnij):
https://www.facebook.com/Historiadziejesie

Materiały dydaktyczne opracował: dr Konrad Oświecimski
Opracowanie graficzne: Joanna Zawadzka

Publikacja sfinansowana ze środków budżetu państwa w ramach programu Ministra Edukacji i Nauki pod nazwą „Nauka dla Społeczeństwa” nr projektu NdS/537149/2021/2022, kwota finansowania 873 080 zł (całkowita wartość projektu).

zespół kierujący projektu:
dr Paweł Nowakowski
dr Łukasz Burkiewicz
dr Konrad Oświecimski
mgr Tomasz Konturek

Fundacja Ignatianum

Wykorzystane materiały ilustracyjne:

[1] (Budapeste - Hungria, 17/02/2022) Presidente da República Jair Bolsonaro cumprimenta o Primeiro-Ministro da Hungria, Viktor Mihály Orbán, Foto: Alan Santos/PR, 17.02.2022., autor: Palácio do Planalto, https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Viktor_Orb%C3%A1n_2022.jpg (lic. Creative Commons Uznanie autorstwa 2.0) ..... str. 2.

[2] Podział terenów węgierskich według traktatu w Trianon. Wykresy składu etnicznego ziem, aut. CoolKoon, https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Magyarorszag_1920.png (lic. Attribution-Share Alike 3.0 Unported) ..... str. 2.

[3] Węgierski Turul na zamku w Użhorodzie, aut. Varga Attila, https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Turul_in_Uzhhorod.jpg (lic. CC Attribution-Share Alike 3.0 Unported) ..... str. 3.

[4] Bird of Turul, near the City of Tatabánya in Hungary, autor: Gajárszki László, https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Turul-Tb-front.jpg (lic. Creative Commons Attribution-Share Alike 2.0 Generic) ..... str. 3.

[5] Święta prawica Stefana I, relikwia narodowa Węgrów, https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Szent-Jobb-.jpg ..... str. 4.

[6] Święta Kinga, https://commons.wikimedia.org/wiki/File:%C5%9Awi%C4%99ta_Kinga.jpeg ..... str. 4.

[7] Maciej Korwin, https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Matei_Corvin_Johannes_de_Thurocz_f137.jpg ..... str. 4.

[8] Mozaika przedstawiająca Andrzeja II Węgierskiego, Wartburg, aut. Wolfgang Sauber https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Wartburg_Elisabethkemenate_-_Leben_Elisabeth_2_Brautwerbung.jpg (lic. CC Attribution-Share Alike 4.0 International) ..... str. 5.

[9] Złota Bulla 1222, https://en.wikipedia.org/wiki/Golden_Bull_of_1222#/media/File:Aranybulla1.jpg ..... str. 5.

[10] Bertalan Székely, „Bitwa pod Mohaczem 1526", https://pl.wikipedia.org/wiki/Bitwa_pod_Mohaczem#/media/Plik:Battle_of_Mohacs_1526.png ..... str. 5.